

ADHAMJON
ASHIROV

ETNOLOGIYA

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI

NIZOMIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

ADHAMJON ASHIROV

ETNOLOGIYA

O‘quv qo‘llanma

Ikkinchi nashr

O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi
tomonidan oliy ta‘lim muassasalarining 5110600 – tarix
ta‘limi yo‘nalishi bakalavrlari uchun
o‘quv qo‘llanma sifatida tavsiya etilgan

TOSHKENT
«YANGI NASHR»
2014

UO'K: 39(075)

63.5

A93

Ashirov, Adhamjon

Etnologiya: o'quv qo'llanma / A. Ashirov; mas'ul muharrirlar: U. Abdullayev, G. Fuzailova; O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika un-ti. – Toshkent: «Yangi nashr», 2014. – 544 b.

KBK 63.5

ISBN-978-9943-22-139-0

Mas'ul muharrirlar:

*tarix fanlari doktori, professor U. Abdullayev,
tarix fanlari nomzodi, dotsent G. Fuzailova*

Taqrizchilar:

*tarix fanlari doktori, professor S. Agzamxodjayev,
tarix fanlari nomzodi, dotsent H. Rahmatillayev,
tarix fanlari nomzodi, dotsent T. Salimov*

Qo'llanmada etnologiya fanining tarixi, tadqiqot mavzusi, etnologik ma'lumotlarni to'plash, qayta ishlash, tahlil qilish usullari va uning nazariy muammolari yoritilgan. Unda sayyoramizning etnik manzarasi, turli xalqlarning etnologik tavsifi, turli mintaqalarda yashovchi xalqlarning etnomadaniy o'ziga xosligi, ularning antropologik, geografik va lingvistik tasnifiga alohida e'tibor qaratilgan. Shuningdek, turli mintaqalarda yashovchi etnoslarning urf-odat va marosimlari, milliy qadriyatlari, etnomadaniyati borasida ham qiziqarli ma'lumotlar bayon qilingan.

Qo'llanma oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-gumanitar yo'nalishda tahsil oluvchi talabalar, jahon xalqlari etnologiyasi bilan qiziquvchi keng kitobxonlar ommasi uchun mo'ljallangan.

ISBN-978-9943-22-139-0

© «IQTISOD-MOLIYA», 2008

© «YANGI NASHR», 2014

MUNDARIJA

Uqtirish xati	7
Muqaddima	9

BIRINCHI QISM. ETNOLOGIYANING UMUMIY MUAMMOLARI

I BOB. ETNOLOGIYANING IJTIMOIIY FANLAR TIZIMIDA TUTGAN O'RNI. UNING ASOSIY TUSHUNCHALARI VA O'ZIGA XOSLIGI

1-§. Etnologiyaning fan sifatida shakllanish tarixi	14
2-§. Etnologiya fani predmeti	34
3-§. Etnologiya metodlari	44
4-§. Etnologiyaning boshqa fanlar bilan aloqalari	53
5-§. O'zbekistonda etnologiya fani: yutuqlar, muammolar va rivojlanish istiqbollari	60

II BOB. ETNOLOGIYANING ASOSIY YO'NALISHLARI VA MAKTABLARI

6-§. Evolyutsionizm va diffuzionizm.....	69
7-§. Sotsiologiya maktabi va funksionalizm.....	87
8-§. Etnopsixologiya maktabining shakllanishi	96
9-§. Etnologiyadagi yangi konsepsiyalar	103

III BOB. ETNOS MUAMMOSI BILAN BOG'LIQ QARASHLAR VA NAZARIYALAR

10-§. Etnos va etniklik	115
11-§. Primordializm va konstruktivizm	133
12-§. Etnogenez va etnik tarix	139

IV BOB. DUNYONING ETNIK MANZARASI VA ETNOSLAR KLASSIFIKATSIYASI

13-§. Yer yuzi aholisi etnik tarixi.....	145
14-§. XX asrdagi etnodemografik jarayonlar	150
15-§. Dunyo aholisining geografik va antropologik klassifikatsiyasi.....	156
16-§. Lingvistik klassifikatsiyalash.....	163

V BOB. ETNOS VA MADANIYAT

17-§. Madaniyat va uning etnik funksiyasi.....	169
18-§. Etnik madaniyat.....	174
19-§. Zamonaviy dunyo madaniyati va etnik madaniyat	178
20-§. Milliy madaniyat. An'ana, urf-odat va marosimlar	182
21-§. O'zbek milliy mentaliteti.....	189

IKKINCHI QISM. JAHON XALQLARINING ETNOLOGIK TAVSIFI

VI BOB. AVSTRALIYA VA OKEANIYA XALQLARI

22-§. Avstraliya va tasmaniya xalqlari.....	198
23-§. Okeaniya xalqlarining tarixiy-etnik tavsifi	214
24-§. Polineziya va Yangi Zelandiya xalqlari	218
25-§. Mikroneziya va Melaneziya xalqlari	226